

Yttrande över Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer Ku2018/02102/DISK

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående departementsskrivelse.

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkbildningen. Med detta som utgångspunkt lämnar Folkbildningsrådet följande yttrande.

Sammanfattning

- Folkbildningsrådet betonar att det är angeläget att säkerställa att folkbildningen finns representerad i såväl institutionens styrelse som råd, för att garantera att folkbildningens kunskaper och erfarenheter tas tillvara i institutionens arbete för mänskliga rättigheter.
- Folkbildningsrådet ser positivt på uppgiftsskyldighet om vilka åtgärder som vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

6.2.4 Styrelsens sammansättning och utnämning

Folkbildningsrådet tillstyrker förslaget om styrelsens sammansättning och utnämning, under förutsättning att det uttryckligen regleras att det i styrelsen ska finnas ledamöter med erfarenhet av arbete inom folkbildningen.

Mot bakgrund av att Parisprinciperna anger att det ska finnas garantier för att säkerställa att det i institutionen finns en bred representation av de

samhällskrafter inom civilsamhället som är involverade i främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna, föreslår Folkbildningsrådet att 6 § första stycket första punkten förslaget till lag om Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter ska ange ”*folkbildningen och det civila samhället i övrigt*”.

Alla folkhögskolor och studieförbund måste förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och för de demokratiska värderingarna för att erhålla statsbidrag.¹ Regeringen har i *En politik för en levande demokrati* konstaterat att folkbildningsorganisationerna spelar en viktig roll i arbetet för att öka kunskapen om de mänskliga rättigheterna och för ett öppet och demokratiskt samhälle. Även i regeringens *strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter* konstateras att folkbildningen är central för arbetet med mänskliga rättigheter. Den ger deltagarna kunskap och verktyg när det gäller både de mänskliga rättigheternas betydelse och innebörd och hur den enskilde själv kan respektera och använda rättigheterna. Vidare har Kommittén Demokratin 100 år pekat ut folkhögskolor och studieförbund som viktiga aktörer för att stärka och utveckla demokratin.²

6.3.2 Rådet för de mänskliga rättigheterna

Folkbildningsrådet tillstyrker förslaget om att styrelsen för Institutionen för mänskliga rättigheter ska utse Rådet för de mänskliga rättigheterna, under förutsättning att det i styrelsen ingår ledamöter från folkbildningen. För det fall att det inte garanteras att det i styrelsen kommer ingå ledamöter från folkbildningen, bör det i vart fall regleras att det måste ingå ledamöter i rådet med erfarenhet av arbete inom folkbildningen.

Folkbildningsrådet anser att det är positivt att det i rådet ska finnas särskild kompetens i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Andelen deltagare med funktionsnedsättningar inom folkbildningen ökar

¹ Förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen samt de av Folkbildningsrådets styrelse fastställda villkoren för statsbidrag. Folkbildningsrådet hänvisar också till vad som anförs i organisationens remissvar över betänkandet Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter SOU 2010:7 (dnr 57, 07, 2011).

² Skr. 2013/14:61 och skr. 2016/17:29 samt Kommittén Demokratin 100 år –samling för en stark demokrati, Vår demokrati – värd att värna varje dag, Ku 2018:02.

och folkbildningen både kan och vill göra mer för personer med funktionsnedsättningar.³

7.1.2 En skyldighet att lämna uppgifter om åtgärder och att komma till överläggningar

Folkbildningsrådet tillstyrker förslaget om att statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner, landsting och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska vara skyldiga att på institutionens begäran lämna uppgifter och komma till överläggningar om vilka åtgärder som vidtagits i den egna verksamheten för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Folkbildningsrådet kommer omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter och komma till överläggningar eftersom organisationen prövar frågor om fördelning av statsbidrag mellan folkhögskolor och studieförbund.⁴

För myndigheters del utgör uppgiftsskyldigheten en precisering av den allmänna samverkansskyldigheten enligt förvaltningslagen.

Folkbildningsrådet omfattas inte av sådan samverkansskyldighet, utan för organisationen blir det fråga om en ny skyldighet. Folkbildningsrådet anser dock att det är rimligt att denna uppgiftsskyldighet ska gälla för Folkbildningsrådet på motsvarande sätt som för myndigheter.⁵

För Folkbildningsrådet



Maria Graner

Generalsekreterare

³ Se t.e.x. forskningsrapporten Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, Encell rapport 1:2019.

⁴ 7b § lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets område

⁵ 8 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) jmf. 18 § förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.